

Nro. 38.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indult Bétsből, Pénteken Május 10-ik napján, 1811-ik
Értendőben.

Béts,

Ferentz Austriai fő Herczeg, Felséges Asszo-
nyunk kedves testvér bátya, kinek innen lett el-
meneteléről annak idejében a' Magyar Kurir is
emlékeztett, a' múlt Februárius kezdetében Sa-
lonichiben (Thessalonikában) hajóra ülven Szár-
dunia Országba ment, 's annak fő városába Ca-
gliariba, Felséges testvér nényéhez *Mária Te-
rézia Szárdiniai Királynéhoz*, szerentséssen meg-
érkezett.

Itten az a' hir szárnyalt nem régiben, hogy
a' Svécziái Ex. Király *IV. Gustav Adolf* egy An-
glus hajósereggel Gothenburg előtt megjelenvén
ott számos Anglus katonasággal a' szárazra ki-

szállott. Hogy ez a' hir hazug költemény vólt, az idő, és a' Stockholmi tudósítások megmutatták.

Két Tirolisi barommal kereskedő emberek számos eladni való Helvétziai és Tirolisi szarvas marhát hajtottak ide. Ezek közt kettő olyan, mellyeknek nézésekre minden nap sok ember megyen. Az egyik két esztendős igen nagy ökör, a' másik egy esztendős nagy borjú, mind a' kettő Helvétziából való. Az elsőbbnek két olly púp nőtt ki a' nyakán, melly lábaihoz hasonló, következésképen úgy lattzik hogy nem négy hanem hat lábai vannak. A' borjúnak egy hasonló púp függ le a' nyakán, mind a' kettő Helvétziai eredetű.

Frantzia Birodalom.

Abban a' Frantzia Csász. Almanakban, melly Párisban, e' most folyó 1811-ik esztendőre ki adott, a' Császár és Császárné neveik után, a' Római Királynak neve következik ilyenképen: *Napoleon Ferentz Jósef Császári Princz, Római Király, született Mártyius 20-ik napján, 1811-ik esztendőben.* — A' Journal de l'Empire nevezetű Párisi Zsurnal azt írja, hogy a' jövő Pünköst első napján tartatandó kereszttségben Felséges Urunknak, mint kereszt atyának képét, kedves testvér öttse *Ferdinand* Würtzburgi nagy Herczeg fogja viselni. A' fent említett Csász. Almanakban, *Gróf Andreossy* az utolsó háború előtt Felséges Udvarunknal vólt első rangú Frantzia Cs. Követ a' három arany gyapjas vitézi Rend nagy Cancelláriusának, *Gróf Schimmelpenning* vólt Hollandiai nagy Pensionárius pedig azon Rend nagy Kintstartójának nevezetik.

A' most Párisban mulató Baváriai Kir. lo-

vasság Generalissát Gróf *Wredet* rendkívül való kegyelmességgel, 's meg különböztetett betsüllettel fogadta *Napoleon* Császár. — A' Regioi herczeg Marsal *Oudinot* ennek a' derék vitéz tisztnek maga palotájában adott szállást, a' kit hadi talentomaira, és vitézségére nézve minden Frantzia Generálisok nagyon betsülnék, van is arra okok, mivel ő minden Frantzia háborúban, nevezetessen az utólsóban, magát a' *Napoleon* Császár bizodalmaára érdemessé tette.

Azok az Amsterdami közönséges újság levelek, a' mellyek a' különböző vallású lakosokat egymás ellen felingerleni, és a' békételenség jelkét feltűzesíteni igyekeztenek, a' Kormányszéktől megtilalmaztattak. — Az ott támadt békételenség letsendesitetett, és már most minden Hollandiai osztályokbéli *Conscriptusok* örömmel, a' illy örvendező kiáltások közt: *Ellyen Napoleon Császár!* marsiroznak a' nékik kirendelt helyekre. — A' Maastorkáról neveztetett osztálybéli *Préfektus*, vagy helytartó közönségesen ki hirdette, hogy a' *Conscriptusok* házas embereket is fogadhatnak magok helyett, hogyha meg mutathattyák, hogy familiájok taplaltatásáról elegendőképen gondot viseltek. Az illy módon fogadott *conscriptusok*nak 1500 sőt 2000 forintot is fizetnek. — Az a' hir, hogy a' Hollandiai Zsidók is fogadhatnak magok helyett mást, éppenakkor menvén Amsterdámba, midőn az Izraeliták a' husvét innepet zsinagogajokban innepletek, rendkívül való örömet támasztott benne, 's gyakran ekként kiáltoztak: *Ellyen a' Császár!* Ott a' Zsidók keresztényeket, ezek pedig Zsidokat is állíthatnak ki magokéért.

Nagy Britannia.

Egy posta hajó, melly a' múlt Mártzius 11-ik napján indult ki a' Neu - Yorki (Uj Eborakumi) kikötőhelyből, és Aprilis 13-ikán érkezett bé a' Plymouthi révbe, Amérikából olly hírt hozott a' Londoni Kormányshéknak, hogy az északi Amériikai kikötőhelyekbe bé evezett Indiai termésekkel meg rakott Anglus hajók mind le árestáltatták, és az azokon találatott portékák minden különbség nélkül kótyavetyére vettettek; ellenben, hogy a' Frantzia hajók minden északi Amériikai kikötőhelyekbe szabadon bébótsáttanak, sőt hogy még az a' Dantzig herczeg névű Frantzia zsákmányozó hajó is, melly már is sok Anglus kereskedő hajokat el rablott, 's megkárosított, egy elfogott Anglus hajót a' Charlestowni kikötőhelybe szabadon bé vitte, 's annak portekáját kótyavetyén el adta. — Ebből a' környülállásból azt lehet kihozni, hogy az északi Amériikai szabad Statusok Angliával ellenséges, Frantzia Országgal pedig barátságos lábon állanak.

A' Londoni antiministerialis újságlevelek meg nem szűnnek a' nemzetet Angliának jelenvaló kétséges kimenetelű környülállásaira figyelmetessé tenni. A' mint magok a' ministerek is meg vallyák, 17 milliion font sterling papiros pénz van az Országban folyamatban, úgy de (igy okoskodnak ezek az antiministerialis Zsurnálok) találatik e' 17 millió arany és ezüstpézt a' Londoni bankóban, van e' az Angliai Statusnak annyi realis kintse, mellyel a' papiros pénzt fellehetne váltani? Bosszonkodnak azokra a' szabadság levelekre is, mellyeket a' Kormányshék az idegen terméseknek, és portékáknak azon Országba va-

jó bé vitelekre adni szokott. A' mi napkeleti, és napnyugoti Indiai coloniaink is (igy okoskodnak azon Zsurnálok) olly sok termésekkel töltik meg országukat, hogy azokat minden Európai kikötőhelyek és Országok bé lévén előttünk zárva, el nem adhattyuk. Braziliából, és a' déli Amerikai országokból is sok portékat hordanak hozánk. — Valameddig a' száraz Európának kapui előttünk fel nem nyittatnak, addig semmi reménységünk nem lehet Indiai terméseiknek eladásokhoz. — Ugyláttzik, hogy a' Chinaí Fejedlem sem akarja birodalmából a' pénz kivitelét meg engedni. A' mi napkeleti Indiai Társaságunk eddig minden esztendőben, mintegy 30 milliom font théát vett a' Cantoni kikötőhelyben, melyért rész szerént kész pénzel, rész szerént Angliái tsinálmányokkal és napkeleti Indiai termésekkel fizetett. Most pedig, minekutánna a' théának száraz Európába való bévitele megtiltatott, öt milliom font sterlingel adósak a' Chinaiak ennek a' kereskedő Társaságnak, a' kik semmi jó pénzel nem akarnak fizetni.

Eszaki Európa.

A' Westfalia Országban lakó Zsidók, a' kik pogári júst nyertenek, igen szépen palléroztatnak, igen jól kezdenek neveltetni a' gyermekek és ifjak. Ennekelötte az ő Testamentomi Sz. Irásnak, a' Talmudnak, és a' Zsidó nyelvnek könyv nélkül való tanulásával gyötrötték az oskolákba járó gyermekeket, melly mellett az elme üresen, a' sziv hidegen maradt. Most már abban foglalatkoskodik a' Kasszeli Zsidó Consistorium, mellynek Elöülője a' közönségessen esméretes derék *Jakobsohn*, hogy az új oskolai planum szerént,

kiváltképen való módon azokban a' tudományokban gyakoroltassék az ifjúság, mellyek azt pallérozják és nemesítették. Ebben a' dologban a' Protestáns oskolákat követik, 's a' leg jobb Protestáns könyvekkel élnek.

A' Prussziai Sziléziai Klastromokban, Érsekségekben, Püspökségekben 's Abbatziákban, és több hasonló institutumokban, mellyek most mind el adattattak, sok szép könyvtárak, festett képek, és ritkaságok gyűjteményei találtattak, mellyeket a' Kir. Kormánysház köz haszonra kívánván fordítani, azoknak öszve szedetésekre, és kiválogatásokra *Büshing* Kir. udvari Tanátsos urat, néhai *Büshing* egyházi Tanátsos, és nagy Geografus Úr erdemes fiát küldötte le Silézia fő városába *Brezlauba*, a' hol ez a' nemzeti Bibliothéka fel fog állittatni.

Déli Amerika.

Régen meg jövendölték a' messzébb látó Európai Politikusok, hogy a' Spanyol Országhoz tartozó Amerikai tartományok, az Északi Amerikai szabad Statusoknak példájokat követni fogják, és mihelyt kedvező alkalmatosságok leszen, azonnal az anyaország ellen feltámadván, magokat szabadságba helyeztetik. Ez az előre való ellátás nem inémüképen már be is tellyesedett.

Déli Amerikában a' következő országok tartoztak a' Spanyol Monarchiához, úgymint *Uj-Granada*, melly gazdagságára nézve Aranyos Kastiliának neveztetik, *Carracas*, *Peru*, *Chily de la Plata*, és *Paragvaja*. Ezeket a' déli Amerikai Országokat Vice-Királyok által igazgattatá a' Spanyol Monarchia, a' kik Európából küldtetvén oda, mindenkor keményen uralkodtak

azokon a lakosokon, a kik Amerikán születésűek voltak.

Az Amerikai Spanyol coloniák kétfélék, úgy mint: *Chapetonok* és *Creolok*. Az elsőbök az Európai Spanyolok, a kik csak azért mentek oda, hogy ott meg gazdagulván gyűjtött kintseikkel Európába vissza jöhessenek, és ezek mindenkor keményen bántak az Amerikai születésű lakosokkal, 's szabad tetizések szerént megfosztották őket, t. i. a *Creolokat* véres verejtékekkel gyűjtögetett keresményektől. Ezek a két rendbéli lakosok, mindenkor halálos ellenségei voltak egymásnak.

A' soha sem szunnyadozó Angliai politika e' két rendbéli lakosok közt való gyűlölséget mindenkor maga hasznára igyekeztén fordítani, szüntelen hintegette közükbe annak magvát. A' mig Spanyol Ország Frantzia Országgal szövetségben volt, addig mindenkor ingerlette a' Creolokat a' Chapetonok ellen, hogy annál fogva a' Spanyolokat déli Amerikai országaiktól megfosztassa, 's azoknak kintsét a' maga erszényébe takaríthassa. — Spanyol Orzágnak meg változott környülállásai közt Anglia is meg változtatta a' maga politikáját, és mivel az Európában született Vice-Királyok a' Spanyol Orzági insurrectionális Juntának barátjaik, most már semmit sem kíván Anglia az Amerikai Creoloknak szabadtságokról tudni, attól félván, hogyha szabad nemzetekké tétetnek, az jó monopoliumokat elrontják, és más Európai nemzeteknek kereskedő Hajókat is bűbotsátják kikötőhelyeikbe. Ez az oka, hogy az Angliai kórmányszék, melly három vagy négy esztendővel ennekelőtte a' Spa-

nyol coloniákat szabadokká igyekezett tenni, most azokat üldözi, és a' Spanyolinsurrectionalis Juntával egyetértő Amerikai Vice-Királyokat segítvén, a' szabadság magvát első fűvében megfojtani kívánja. Innen származott az a' hazafiak közt támadt háború, mely a' Spanyol coloniákat most rongálja, és vesztegeti. — Hogyha erőt vehetnek a' Creolok a' Chapetonokon, az az, a' Spanyol Országi születésű lakosokon, kiknek száma sokkal kisebb mint a' Creoloké, ha ki vethetik nyakokból a' Spanyol jármot, annál fogva az Anglusoknak tengereken való uralkodásokat is meg erőtlenítik.

Raynal Abbas tudós Frantzia Iró ezeket a' Creolokat úgy festi le munkáiban, mint durva, ostoba, kegyetlen, pallérozatlan és minden valóság nélkül való barbarus embereket. *Humboldt* tudós utazó, a' ki a' déli Amerikai Országokat bégárta, 's azoknak lakosit esmérni alkalmatossága volt, különbözőképen szól róluk, 's azt írja, hogy ők szép elmebéli tehetségekkel birnak, a' tudományokat és szép mesterségeket is szeretik, a' másokkal való társalkodásban nyajasok, 's tettzeni kívánók. jó itilő tehetségek van, éles elméjük, és hogy mind talentomaikra, mind erköltsi jó tulajdonságaikra nézve felül haladják a' Chapetonokat, az az, az Európai születésű lakosokat. A' Spanyol Országi volt Kormány-szék töbnire olly embereket küldözött Amérikába, a' kik ottan, a' Creolokat útálták, üldözték és nyomorgatták, erre nézve nem lehet tsudálni, hogy most tsak nem minden déli Amerikai Spanyol tartományok az anyaországtól elhajlottak, 's azoknak lakosi egymást vesztegetik.